

Közgazdasági ösztönző eszközök a VKI céljainak elérése érdekében

Ungvári Gábor
REKK – Vízgazdasági Csoport
Corvinus Egyetem Budapest

Szolnok 2009. augusztus 31.

- A VKI nem cél, hanem eszköz. A cél:
 - a vízbázis használatára épülő gazdasági tevékenység lehetőségének megőrzésére (készlet gazdálkodás).
 - az erőforrás felhasználásával minél nagyobb társadalmi össztermék előállítása (közjó)
- A VKI a szempontrendszer adja a szabályokról való megegyezéshez.

- A VKI a költségmegtérülés fogalomkörében definiálja a fenntartható vízhasználat feltételeit. - A meg nem jelenített költségek vezetnek a vizek állapotának szükségtelen mértékű terheléséhez.
- A költség megtérülés érvényesítése információt közvetít (erre szolgálnak a gazdaság szabályozási eszközök):
 - a vízhasználatok által a közösség számára okozott, a termelési költségeik között egyébként meg nem jelenő gazdasági hatások (költségek) megjelenítése. Cél a közösség oldalán felmerülő költségek fedezetének megteremtése, vagy a költség felmerülésének megelőzése – érdekeltség kialakítása az alkalmazkodás megvalósítására
 - a tevékenységük közvetett pozitív közösségi hatásokkal jár. Cél e hatások fenntartása vagy bővítésének ösztönzése.
- Milyen költségeket okoz a víz felhasználása és milyen szabályozó eszközök vannak jelenleg alkalmazásban?

A víz közgazdasági költségeinek fő összetevői a VKI értelmezésében

Készlet költségek: a készletek szűkössége esetén a jelenlegi használatnál jövedelmezőbb vízfelhasználás megghiúsulásából fakadó veszteség.

- VKJ ?? -

Az elosztási módszereink nincsenek felkészülve a szűkösség kezelésére

Környezeti költségek: a vízhasználat (vagy a víz terhelése) miatt a víz jó ökológia állapotában bekövetkező romlás költsége

Környezetterhelési díjak alkalmazása, víz- talaj terhelési díj, szennyvíz bírság

Pénzügyi költségek: a vízhasználat megvalósításához szükséges infrastruktúra költsége - működés, fenntartás, pótlás, megújítás

A működés, fenntartás, pótlás, megújítás érvényesítése az árakban

- A jelenlegi rendszer a készlet bőség feltételezésére épül (a VKJ rendeletben explicit: az új igényeket lehetőség szerint bővítéssel kell kielégíteni).
- Hiányoznak:
- A korlátos készletek elosztásának szabályai
 - a nagyobb gazdasági össztermék biztosítása érdekében – (készlet költségek megfizettetése)
 - a kialakult túlhasználat csökkentésének megoldása
- A tényező szűkösségéből fakadó érték megosztása a készletet birtokló állam és a felhasználó között.
- Ezen kérdések megválaszolásához elkerülhetetlen a vízhasználók differenciált értékteremtő képességének a figyelembe vétele. (Ez az, amit VKI költségmegtérülési szempontja is érvényre juttat).

- Ahol az igénybevételi korlátokat meghaladja a felhasználás új helyzet állt elő. Az igénybevételi korlátot meghaladó vízkivétel esetén a vízkivétel csökkentése elkerülhetetlen. Lehetséges válaszok: a felhasználás csökkentése és/vagy a visszasajtolás arányának növelése.
- Finanszírozási lehetőségek vannak (alternatív vízkivételek, technológia korszerűsítés esetén),
 - KEOP 1.3.0/B. Ivóvízellátás biztonságának javítása a vízbázis súlyos veszélyeztetése, illetve a nem közüzemi vízbázis kiváltásának szükségessége esetén (ivóvízkivételek esetén)
 - GOP 2.1.1. Komplex vállalati technológia-fejlesztés (ipari vízkivételek esetén)
 - KEOP 4.1. Hő- és/vagy villamosenergia-előállítás támogatása megújuló energiaforrásból: Geotermikus energia hasznosítása (pl. energia kinyerés támogatása termelő visszasajtoló kútpár létesítésével).
 - ÚMVP kertészeti korszerűsítés (melegházak fűtési rendszerének korszerűsítése, visszasajtoló kutak létesítése, támogatási arány: 40%)
- de ezek önmagukban nem adnak iránymutatást arról, hogy kiknek, milyen mértékű alkalmazkodása nyújtaná együtt a cél legolcsóbb elérését. A kötelező visszasajtolás megvalósítása befolyásolja, de nem oldja meg szükségszerűen a helyzetet.
- Hogyan kerüljön felosztásra a szűkös erőforrás a vízbázist használni akarók között? A csökkentés során és a későbbiekben.

- Korlátosan rendelkezésre álló erőforrások hatékony elosztására a verseny bevezetése az eszköz.
 - A piac egy elosztási mechanizmus, amelyet egy korlátosan rendelkezésre álló erőforrást birtokló közösség működtet annak érdekében, hogy az erőforrást azon tagjaik használják fel, akik a legnagyobb hozzáadott értéket tudják általa előállítani.
- Mi ebben az állam feladata?
 - Egyértelmű célok és szabályok, amivel a gazdasági szereplők számolni tudnak.
- Mi lehet az egyeztetések területe?
 - A szabályrendszer megalkotása
 - Az ütemezés és a derogációk összehangolása – halasztások
 - Speciális ágazati szempontok kezelése – pl A visszasajtolás szerepe a mennyiségi problémák kezelésében és a finanszírozási vonzatai

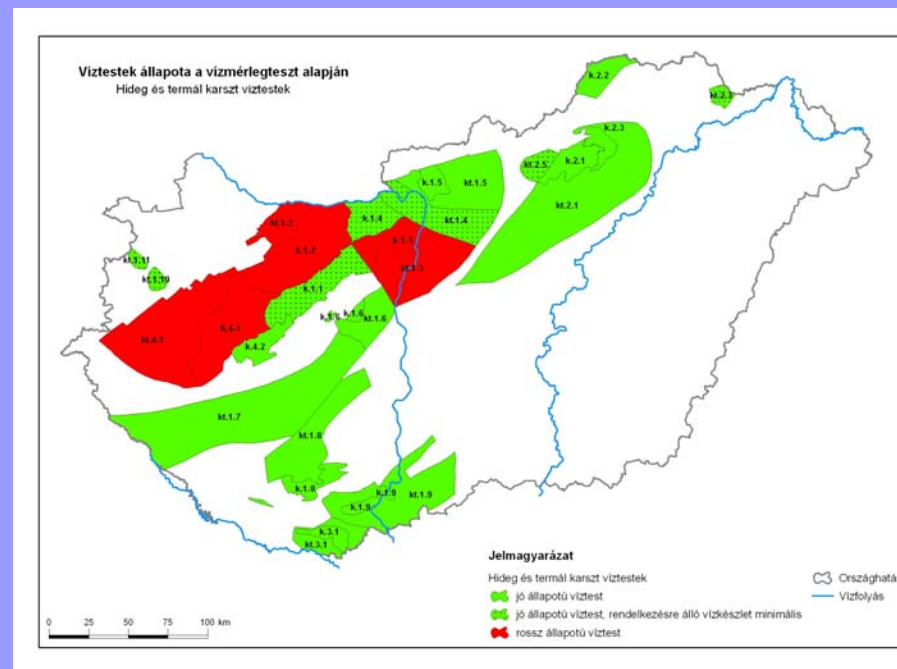
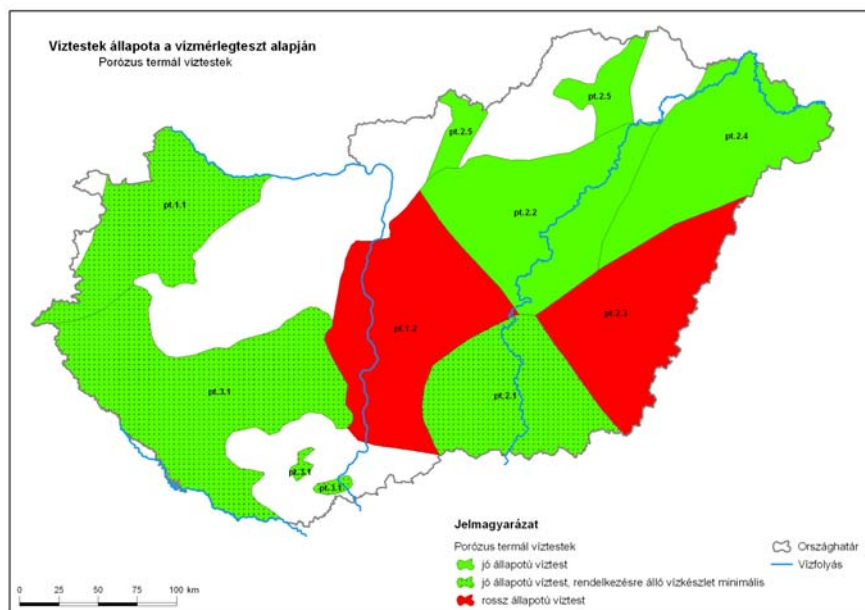
- A mennyiségi okokból kockázatos vízbázisok esetében
 - Meg kell határozni a közösségi (alapvető lakossági ellátás) és a gazdasági célra elkülönítendő mennyiséget
 - A gazdasági célra felhasználható készlet elosztásában fokozatosan teret adni a termelési tényező verseny elvű biztosításának
 - Ezt a folyamatot meg kell előznie információ szolgáltatásnak és technikai segítség nyújtásnak a víz, mint termelési tényező megfelelő értékeléséhez és a felhasználás racionalizálásához
- A többi vízbázis esetében akkor szükséges a megelőző felkészülési folyamatot elindítani, ha a használat növekedése valószínűsíti az igénybevételi korlát meghaladását
- A szükséges csökkentés történhet pl:
 - „cap-and-trade” módszerrel. A bázis mennyiségek fokozatos, arányos csökkentése, aki nem tud saját eszközökkel csökkenteni, az megveheti a túlteljesítő mennyiségét
 - Aukciók sorozatával, ahol fokozatosan növekedne az arány, amekkora részt a korábban használt mennyiségből az új feltételek között kell biztosítani.

Köszönöm figyelmüket

- **Fűnyíró elv** – nincs tekintettel a meglévő különbségekre és azokkal, akik korábban hatékonyság javító intézkedéseket hoztak.
- **Önkéntes vállalások** – a készletgazdálkodónak rendelkeznie kell az értékeléséhez szükséges információkkal, aminek komoly költsége lehet.
- **A kitermelés jogosultságának egymás közötti forgalmazása.** A szükséges csökkentés arányának fokozatos elérése (egy hosszabb átmeneti időszak alatt lépésről lépésre). Mindenre nézve kötelező, de aki nem tudja saját technológiájának fejlesztésével elérni, az vásárolhat kitermelési jogot attól, aki túl tudta teljesíteni a kötelezettséget.
- **A kitermelés lehetőségének aukciója,** a készlet gazdálkodó meghirdeti a leköthető mennyiséget, a kitermelési kvóták elosztása a beérkezett ajánlatok sorrendbe állítása alapján történik. (A gazdasági tevékenységek kiszámítható működése érdekében az átmeneti időszak alatt fokozatosan növekedik az az arány, amit a bázis időszak felhasználásából e rendszeren keresztül kell biztosítani. Ez lehetőséget biztosít a fokozatos alkalmazkodáshoz)

A korlátosság megjelenése I.

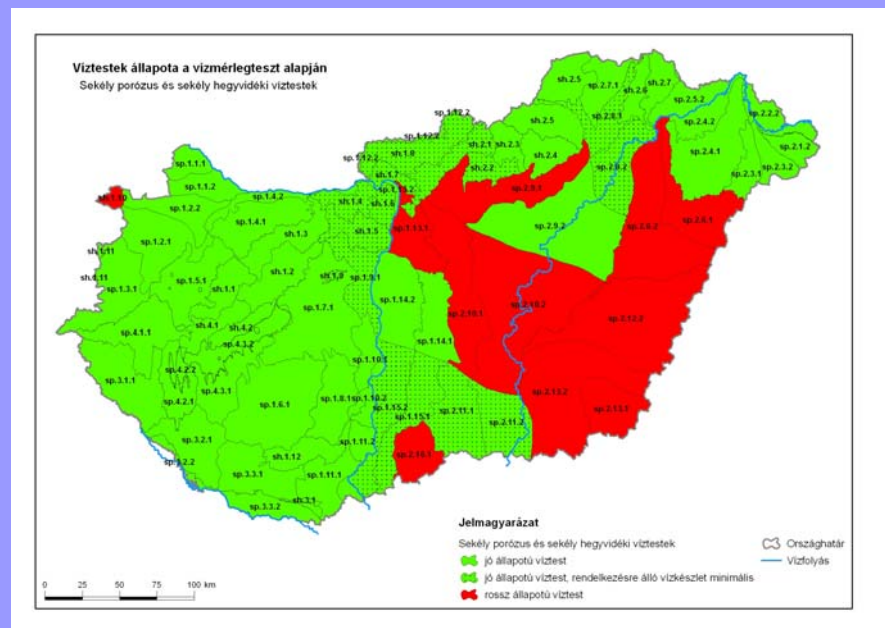
- VKI minősítés – mennyiségi szempontok a vízmérleg tesztek alapján

Vízgyűjtő-gazdálkodási tervek készítése” című KEOP-2.5.0.A kódszámú projekt megvalósítása a tervezési alegységekre, valamint részvízgyűjtőkre, továbbá ezek alapján az országos vízgyűjtő-gazdálkodási terv, valamint a terv környezeti vizsgálatának elkészítése (TED [2008/S 169-226955]) - 2/7. FÜGGELÉK -Felszín alatti vizek mennyiségi állapotának meghatározása

A korlátosság megjelenése II.

- A rendelkezésre álló készletek (lehetőségek) és a felhasználási igények közötti kiegyensúlyozatlanság
- Csoportosítás:
 - Problémás – szabad készletek / hasznosítható készletek aránya kisebb, mint 10%, vagy negatív
 - Elővigyázatos – az előző arány 10-25% között van, és/vagy a hasznosítható / utánpótlódás arány magas
- A növekvő igények kielégítése hosszabb távon problémát okozhat

Felszín alatti víztestek besorolás	Utánpótlódás az összes utánpótlódó mennyiség arányában	Közvetlen vízkivétel az összes vízkivétel arányában
Rendben	0,74	0,36
Elővigyázatos	0,08	0,14
Problémás	0,18	0,51